

VĚZ

restaurátorský zámeček

Praha, Štítno 2017

Ing. Jan Palas
Restaurování a provoz historických strojů
Malešická 27, 130 00 Praha 3 IČO 72029013

tel. +420 603 357 259
e-mail: ruston@centrum.cz
povolení MK ČR k restaurování l.j. 4350/2003

X

Základní údaje o předmětu:

Výrobce	neznámý
Tovární číslo, rok výroby	nezjištěno, stáří přes 100 let
Rozměry přibližně (d x š x v)	5,8 x 1,8 x 1,7 m (ložná plocha dl. 4,8 m)
Hmotnost přibližně	400 kg
Převahující materiál	dřevo, železo

Popis předmětu

Jedná se o běžný dřevěný heblík klasické konstrukce. Vůz sloužil k převozu stébelnatých píce, sena, slámy, trávy a pod. a byl nedílnou součástí každého hospodářství.

Rám vozu tvoší trámce spojené pevně se zadní nápravou, k nimž je vpředu připevněna točivá přední náprava. Tělo vozu tvoší ložná plocha z prken, jejíž bořnice (heblíky) jsou nad nápravami podepřeny klanicemi a dále vzájemně spojeny železnými rozpěrky. K tažení vozu a rejdivání slouží dřevěná oj. Kola jsou loukotěná s bořnou plochou opatřenou železnými pásy, tzv. ráfy, které nejen chrání dřevěnou konstrukci kola před poškozením při jízdě ale současně i zpevňují. Nápravy nejsou odpružené.

Vůz je vybaven páčkovou brzdou působící na přední kola, která se ovládá větrem z levé strany vozu (z místa, kde kolí vedl potah).

Vůz je celodřevěné konstrukce, drobná kování a spojovací materiál jsou z kujaného železa.

Stav předmětu

Vůz je kompletní, avšak silně opotřebený. Dřevěné konstrukce vykazují řadu prasklin, odštěpinů a omákaných míst. Celá konstrukce je rozeschlá, bez potřebné tuhosti. Starší (převodní) dřevěné díly jsou viditelně degradovány povrchovými (dřevo se drolí), avšak povrchy nejsou zažlé, naopak viditelně lesklé. Na vnitřních trámcích a paprscích kol jsou patrné zbytky starého zeleného nátěru a jednoduchý ražený dekor. Železné díly jsou jen minimálně zasaženy korozí, celý vůz nese stopy dřívě provedené konzervace. Chybí oj. Vážné mechanické poškození bylo nalezeno na loukotě pravého zadního kola, která je zničená dřevokaznou houbou. Celý vůz je masivně napaden dřevokazným hmyzem.

Návrh restaurátorského zásahu

Před započetím restaurátorských prací musí být vůz zbaven mechanických nečistot, zejména prachu a provedeno zničení parazitických hub a hmyzu. S ohledem na rozměry exponátu přichází v úvahu termosanace.

Doporučuji sejmout všechny **železné prvky** vyjma těch, kde by při demontáži hrozilo poškození dřeva (díly dobře usazené, neuvolněné nebo upevněné hřebíky) a provést jejich rekonzervaci ručním obroubením, pasivací taninem a konzervačním olejem, např. Ravel D. Pochopitelně z obou stran. Rekonzervace bude provedena i u demontovaného spojovacího materiálu. Nadměrně uvolněné spoje, např. hrouby připevňující brzdové botky, doporučuji zpevnit buď opravou a přetažením hroubů nebo vložením vhodných distančních kusů, pokud možno z kovu. Místa spojovací materiál chybí či doplní se tvarově shodným v lepeném

provedení. Pod všechny matice, které se dotýkají dřeva, musí přijít podložky - významná část jich chybí.

Do sanovaných dřevěných konstrukcí doporučuji zasahovat jen minimálně t.j. provést jen ruční zhlazení (obroužení) potřhaných povrchů (např. těsky dole na klanicích). Nezbytná však bude kolářská oprava zničené loukotě pravého zadního kola a preventivní ošetření všech kol přípravkem proti dřevokazným houbám (např. Bochemit). Veškeré dřevěné díly se na závěr fixují Solakrylem a následně se provede zpočátek montáž vozu. Zelený nátěr nebude obnovován.

Ze smrkového dřeva se vyrobí chybějící oj. Doporučuji ji přestože oj bude nová ji podrobit ji rovnání sanaci spolu s vozem.

Na závěr doporučuji ošetřit vřez ječť preventivním postřikem proti dřevokaznému hmyzu. Při montáži je třeba dbát na to, aby odmaštěné pohyblivé díly (ložiska kol, točnice nápravy) byly v malé míře opět namazány, aby zůstaly volně pohyblivé. Použije se směr silikonového oleje s grafitem nanášená štětcem. Mazivo nesmí vytékat.

Práce musí provádět dodavatel, který má dlouhodobé zkušenosti s renovací dřevěných konstrukcí, ideálně se zaměřením na historické koláry nebo zemědělské stroje, profesionální dílenské zázemí a odpovídající reference.

Ing. Jan Palas
RESTAUROVÁNÍ A PROVOZ
HISTORICKÝCH STROJŮ
Malešická 27, 130 00 Praha 3
IČO: 72029013

15.10.2017

Vřz - fotodokumentace

Obr. 1 Celkový pohled na vřz.

Obr. 2 Loňná plocha a řebřiny.

Obr. 3 Zadní náprava. Trámce pod ložnou plochou a paprsky kol nesou zbytky zeleného nátěru.

Obr. 4 Detail mechanismu ruční brzdý, v popředí včetně s klikou.

Obr. 5 Uvolňná brzdová botka.

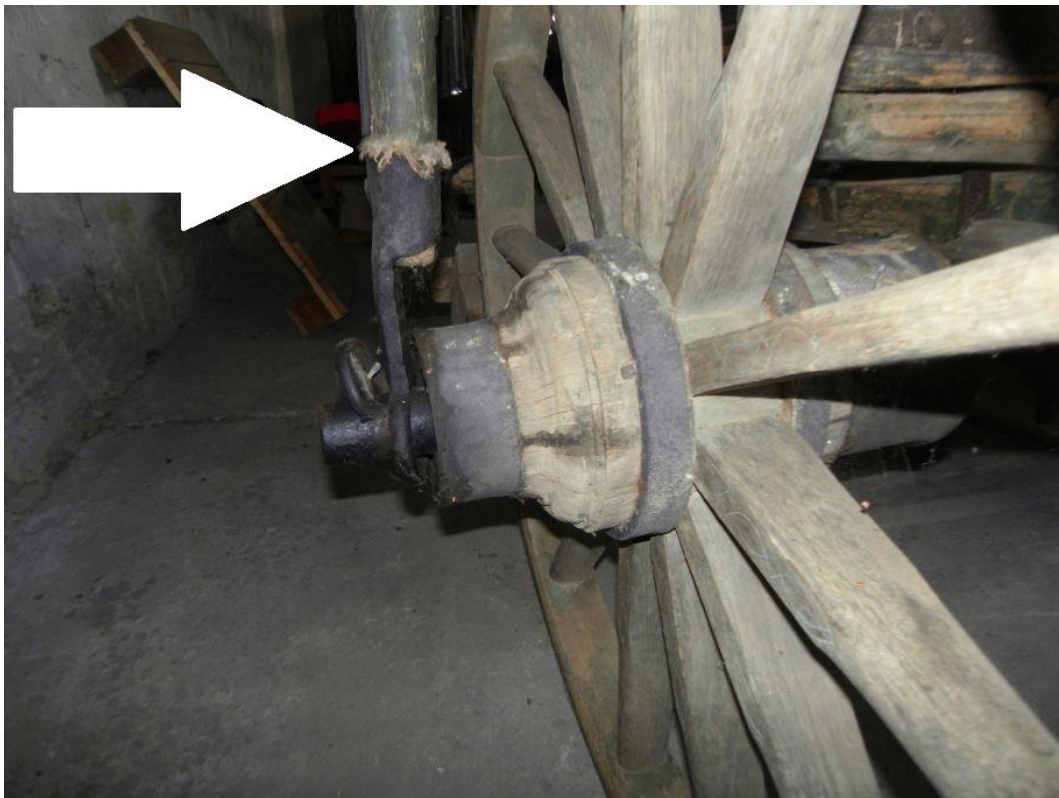
Obr. 6 Stopy koroze na opascích náboje kola.

Obr. 7 Všechny železné díly nesou stopy dřívější konzervace, zde je vidět zatěsnění tanátu na korodovaném povrchu. Konzervace však byla jen lástevná, zespodu vlninou chybí.

Obr. 8 Detail loukotního kola zničené dřevotrubou houbou.

Obr. 9 Detail poškození klanice naražením kovaného oka.